2007
2012

REFERAT PRASOWY

L. inw. 1464

БІБЛІОТЕКА „МАЛИМ ДІТЯМ“
під редакцією С. Русової, Ю. Сірого, Я. Чепіги і С. Черкасенка

10

Юрій Сірий

Світова мандрівка краплини води

З малюнками
Франца Пляхи

15796

КИЇВ — ВІДЕНЬ
ВИДАВНИЧЕ ТОВАРИСТВО „ДЗВІН“

1920

Друковано [redacted] примірників.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 50136

Христофа Райсера Сини, Відень V.

Одного чудового літнього дня ми бавились в своєму садочку.

Сонце так гріло, що навіть і по холодках почувалася духота, але се нам не шкодило зовсім. Ми були одягнені легко. За забавками ми й не помітили, як поволі небо заволіклося хмарами. Відразу блиснула блискавка, грякнув грім, і ледве встигли ми вскочити в сіни, як бризнув дощ. Краплини густо падали на землю, на сад, на траву.

Враз по рівному аж вода стала.

В сінях коло столику сидів наш дідусь Петро. Він дивився на дощ і ніби-то до себе тихо промовляв:

— А гарного дощу з моря нагнало нам.

— Як то з моря? — запитали ми, — адже дощ пада з неба краплинами?

— Е, дітоньки, багато краплина поподорожує, поки дощем впаде з неба.

— А ви ж, дідусю, звідкіль се знаєте? — зацікавились ми.

— Оповідання про сю подорож я підслухав від одної краплини води...

— І завсігди ви щось таке вигадаєте. Хіба-ж краплина може про себе говорити?

Дідусь усміхнувся.

— А от послухайте, то й побачите.

— Було се давно. Ще був я хлопчиком невеличким. Любив я дуже квітки усякі і викохував їх не тільки в садку, а і в себе в хаті на вікні. Поливав я ті квітки часто, а вода все кудись щезала і земля сохла кругом їх. Иноді зверху побризкаю свої квітоньки, як намистом вберуться краплями листочки, сяють та виблискують проти сонця. Радий та щасливий, гадаєш, що так завжди будуть ті краплини лежати, а пройде година, друга — всі кудись позникають. Дивувало се мене дуже. Не міг ніяк дізнатись, куди вони діваються. Дивлюсь, чи не позакочувалися на вікні куди-небудь в куточок — нема; скрізь сухо. І от почав я стежити сам та розпитувати у тих краплинок. Довго не міг зрозуміти нічого. Иноді аж сум брав. Питав часом у одноліток хлопців. Та вони того теж не знали.

Ще пильніше стежив я за тими краплинами і потроху почав розуміти їх життя і навчився своїм розумом відчувати їх розмови. А вони між собою часто розмовляли, як в доріженьку збірались, та одна з одною прощалися.

— Не йдіть, краплиночки, з моїх квіток, — бувало кажу їм — погостюйте на листочках, та розкажіть мені про своє життя.

Не слухають, знімаються і в далеку доріженьку поспішають.

— Не можемо тут залишатися, бо сонечко не велить, — кажуть.

— Хіба то володарь ваш? — питаю їх.

— Не скажемо, — всміхаються, — не скажемо, бо ніколи.

— Не гречні ви, — кажу я їм, а сам було благаю все: скажіть мені, краплиночки, куди з квіток ви линете. Візьміть мене за братіка. І я з вами полину теж.

— Не зможеш ти буть братіком, не зможеш ти й летіти туди, де ми легкі полинемо.

— Хіба-ж ви легкі; та хіба-ж ви линете, чого-ж я сього не бачив ще?

— Ми вміємо розпливтися, невидимими зробитися і линути легенькими над горами до хмароньок.

Се мене ще дужче цікавило — і я вже благав, щоб хоч розказали, як не можуть взяти з собою за товариша.

Одна таки послухала. Не полинула за подруженьками.

— Лишаюся тут на нічку, — сказала. — Переночую на квіточці, та розкажу йому про життя своє. Нехай хлоп'я послухає.

— Зрадів я! Не буду спати, буду слухати. Кажи мерщій, краплиночко.

І сів я над квіткою та впився очима в краплиноньку.

— Ти вже знаєш про життя наше, — почала вона, — ти бачив його змалечку. Ти жив з нами завжди, тільки не помічав того. Багато нас на світі є. Ніхто не зміг би перелічити нас, ніхто не зміг би зібрати до купи нас. Поглянь на річку, що тече через ваш садок, скільки там води. А вода та складається з таких краплинок, як і я. Поглянь на широке море, на безмежний окіян — скільки там води, скільки там краплинок назбіралося. Колись, давно, мій голубе, і я жила в тім великім окіяні.

— А як же ти звідтіль дісталася сюди? — спитав я краплину.

Не зразу, ох, багато вже часу пройшло, як рушила я в подорож. Послухай, скільки всюди блукала я, поки попала в той кухлик, з якого ти поливаєш свої кохані квітоньки.

З подругами, з краплинами, жила я вільно у великому морі-окіяні. Гуляли ми та бавились, віки цілі гойдалися та в хвилях все спліталися. Почуємо тільки, що десь вітер зашумить здалеку, і вже всі тремтимо, радіємо. Иноді, качаючись, на рибонці, запливаєш Бог зна як глибоко, а вчуєш той згук і поспішаєш на гору, щоб з краплинками-подружками за рученьки

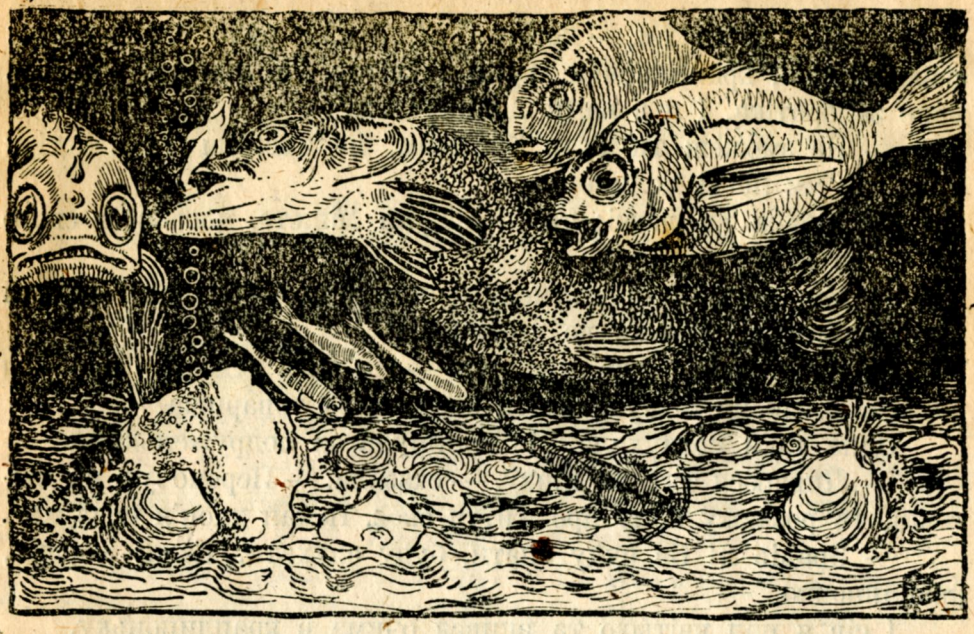

побратися, та з вітрами погратися. Дмухають вітри над нами, лоскочуть нас, розбуркують, затремтимо ми разом, затанцюємо, горами хвилями здіймаємось, важкими бурунами покотимось. За вітром все поспішаємо, аж поки зустрінемо на шляху де-небудь скелю або беріг. Ударимось всі разом, засміємось, розскочимось і знову в море-окіян повернемо. Пристаємо до инших, що в такий же гурт-хвилю вже зібралися і за нами поспішають. Б'ємось і з ними об скелю або об берег і знову назад повертаємо.

І так час довго йшов.

Якось то в день сяйшний гуляла я з подружками, ганялися за човнами, до стерна чіплялися і пливли далеко. Було ясно, сяйшно і так хороше на поверхні, що не хотілося в глибину спускатися.

Німа тиша инколи порушувалась скиглінням чайки, що літала над нами та чогось шукала.

— Щасливі! — промовила одна подруженька.

— Хто? — спитала я.

— А оті пташки, що високо і вільно літають в повітрі. А ми в окіяні мабуть і звікуємо й не побачимо, що за ним діється.

— А так, а так, подруженько, — зітхнула я. — Хоч тут воно і весело, а в-сеж таки хотілося-б полинути за пташками.

— А знаєш що, голубонько? попросимо ми чайку жаліб-ницю, хай вона підніме нас в повітря і понесе за море в далечінь.

І стали ми хвилюватись та чайку просити:

— Голубонько білогруда, візьми і нас у повітря, та винеси за море, в краї чужі, далекії!

— Не можу вас понести в краї чужі далекії, бо маю недалеко від берега своє гніздо з маленькими діточками, не можу я лишити їх, бо плакатимуть за ненькою. Зверніться ви до сонечка, воно вам допоможе піднятися, зверніться ви до вітру, він вас понесе.

А сонечко в той час так весело сяяло, що аж сліпило нас.

— Попробуєм, — сказали ми і стали просити золоте сонце, щоб допомогло нам піднятись в повітря.

— Що дня миліони вас підіймаю я своїми промінням золототканими і ви того не бачите, і ви того не знаєте.

— А ти, ласкаве сонечко, і нас сьогодня підійми.

— Добре, — промовило сонце.

Пригріло нас проміння сяйшне і ми почули, як невидимо знялися з води і почали підійматися.

— Ага, мої подруженьки, а я вже лину в повітря.

— І ми, і ми! — почула я навкруги.

Глянула, а навкруги нікого не видно, тільки й чути голоси.

— Чому ж я вас не бачу? — спитала я, — коли і ви зо мною тут летите?

— А себе ти бачиш?

Глянула я на себе. Ох, лишенько! Нема мене, не видно.

— Що ж се таке? — спитала я здивовано. — Де-ж моя кругленька постать?

— Роздалася, розпливлася, на манесенькі невидимі краплиноньки розсипалась, в пару перетворилася, як от я і инші, — почула я у відповідь.

— А хто ж ти? — питаю.

— Я теж краплина, і лину в повітря вже не перший раз.

Розмовляємо ми так з сусідкою, а самі все вище та вище вгору підіймаємося. Глянемо вдолину, аж серце замірає.

Далеко-далеко внизу вилискується поверхня води.

Довго линули ми в повітрі вгору, довго стояли над окіяном, було в повітрі тихо і гарно. Вже сонечко з півдня звернуло, як повіяв вітрець легенький і погнав нас невидимок з того місця, де ми були.

— А ну лишень в доріженьку, подруженьки, — сказала одна краплина. — Летіть, та не губіть своїх частиночок.

— Всі будемо триматись купи, — почулися голоси.

І полинули ми на крилах легкого вітру в невідомі краї, в далечінь ще нечувану. Довго летіли ми над окіяном, та все тішились тим, що знялись з його поверхні, що вільні тепер. Не знали, бач, того, що краплина в повітрі вільною не може бути, а летить туди, куди вітер несе.

Над вечір вже побачили ми, що окіян лишився за нами. Натомісць внизу послалася чудова долина, вкрита зеленими килимами, поцяцькованими ріжнобарвними квітками. Вже сонечко заходило, як ми почули, що холодом нас обхоплює, що тягне нас щось до землі. Спускаємось, радіємо, бо хочеться побачити зблизька чарівну зелену скатертину. Як зайшло сонце, ми почули, що частиночки наші одна до другої пригортаються. Я знову почала бачити себе краплинкою, а де-не-де навкруги і инших подруженьок.

— Подруженьки, краплиноньки, заночуєм тут на шовковій травичці, — сказала одна краплина.

— Заночуєм, заночуєм!

Все ближче та ближче почали ми до неї спускатися, і нарешті розмістилися де хто міг. Хто на листочку, хто на стеблинці, а я, щаслива, впала на головку якійсь рожевій квіточці і від утоми швидко заснула.

— Може вже й ти, голубчику, спати хочеш? Може втомила я тебе своїм оповіданням? — звернулася до мене краплина.

— О ні, я слухаю, кажи, кажи, що-ж далі було?..

На другий день я прокинулася, глянула навкруги і здивувалася.

Сонечко вже зійшло і оповило пасмами своїх променів всю долину.

— Як любо тут мені, — зітхнула я й щильніше притулилася до квіточки.

— Любо й мені, краплинонько, та шкода, що не довго зо мною ти зостанешся. Що-ночі майже хто не-будь з вас ночує тут, а прийде день, знімаєтесь і линете в доріженьку.

— А я не хочу ще линути, мені й тут гарно, — сказала я.

— То не від тебе залежить.

— Адже-ж від мене залежало прийти до тебе на спочинок, на ніченьку, люба квіточко?

— Ні, серденько: як наступив вечір, похолоділо в повітрі, а невидимі твої частиночки притиснулись одна до другої від холоду ближче, те саме і з твоїми подруженьками зробилося і

всі ви перетворилися з невидимого пару знову в краплинки. А потім росою впали на килим трави та квіток. Переночували ви тут, спочиваєте, поки пригріє сонечко, а там знову воно розігріє вас і знову легкою парою ви підіймететесь і в доріженьку далекую полинете...

Розказує мені се квіточка, а сонце все вище та вище підбивається. Його проміння все більш та більш теплить мене. І почула я, що знову підіймаюся в повітря легкою невидимкою, а разом зі мною і всі мої подруженьки.

Високо-високо піднялися ми, а вітер тільки того й ждав, підхопив нас і поніс на своїх грудях. Летимо ми — радіємо, новими краєвидами втішаємось. А назустріч нам щось величне висовується білою стіною — перепоною становиться.

Ще не встигли ми гаразд наблизитись, а вже відчули, що холодом звідтіль дише, а наблизились, аж жахнулися: біла мертва скатертина під нами розіслалася.

— Ой, холодно, сестрички! Збірайтеся всі до купи, прискоримо свій льот, щоб хутчій поминути сю білу скатертину.

Поспішали ми, губили свої частини, нашвидку в маленькі краплиночки зібралися, одна до другої притиснулись і важким туманом по-над сніговими горами розіслалися. Не летимо вже, а котимось, бо важкими всі зробилися. А з снігових гір до нас глухі голоси линуть, у гості до себе кличуть.

— Прийдіть до нас, голубоньки, перетворіться в білі пухкі краплиночки, й будем тут жити, з вітрами гратися, гуляти між горами. Ми білі та вродливі, такими й ви станете.

— Хто се до нас так говорить? — спитала я. Признатись, у мене була велика охота зробитись пухкою білою краплинкою, та мене застерігла одна подруга.

— Лети, — каже, — звідціль як найшвидче, не сідай тут на одпочинок, а то як сядеш, то навіки тут мертвою зостанешся. Оте біле покривало, що закутує гори високі, складається з краплинок. Вони колись були такими вільними, як і ми. Літали в повітрі. Перелітаючи через гори, вони сіли одпочити, перетворилися в сніг і тут навіки мертвими лишилися.

Як почула я се — аж здрігнулася. До вітря з благанням вдалася, щоб виніс скоріш з сієї мертвої пустелі.

Повіяв вітер, покотив нас хвилями по-над горами, вкритими снігами. Поминули ми гори і опинилися високо-високо, над рівними полями. А чим вище в повітрі — тим холодніше. Не можемо на холоді ми бути невидимими. Частини наші одна до одної линуть. Зібралися ми в краплини знову, одна до другої притиснулись, чорною пеленою над землею розіслалися, навіть сонце собою заступили. Вітер гнав нас все далі та далі і називав нас хмарами. Ми в хмару перетворилися. І стали такими важкими, що не могли вже в повітрі триматися.

— Ой лишенько, подруженьки, я падаю! — закричала одна. За нею друга, третя так прокричали і до землі полинули. І я не могла вдержатися і теж полетіла на землю. А поруч зо мною летіли мілiони таких краплинок, як і я. Падали ми на ниву, засіяну хлібами, і чули, як ростинки радіючи казали: „дощик, дощик на поживу нам з хмароньки падає“. Се нас вони звали дощиком, се нам вони так радісно всміхалися. Опісля я довідалась, що ми дуже бажані всім ростинам, що без нас вони і жити не можуть, та про се не буду оповідати, а буду провадити далі про свою мандрівку.

Падали ми дощем на землю. Де-які в суху землю всмоктувалися, обіймали коріння ростин, та напували їх водою. Я упала на стеблину, та так і пробула там, аж поки пригріло сонце, а потім знову в повітря піднялася, де-кілька разів росою на землю падала, щоб переночувати і знов полинути з подругами. Де-кілька разів густим туманом над долинами розстилалася з иншими, а рано з вітром линули вгору, там збіралися в хмари дощові, слухали гуркіт грому, підперезувалися поясками блискавиці. Довго, довго перелітала я над землею з місця на місце.

Раз високо, високо залетіла з иншими і там такий холод був, що ми всі зразу покадзюбли, закам'яніли; здавалося, поробилися міцними та білими кульками. Де-які по одинці, а де-які склалися до купи і здавалися такими великими, що аж страшно було дивитися. І тут не могли ми вдержатись. Полетіли

на землю. Зашелестіли в повітрі, з розгону падали на ниви, що вже колосками проти неба красувались.

— Ой горенько — гинемо! — почулися звід'усюди жалібні голоси. Не бийте нас, а змилуйтесь!

То колоски нас благали так, а ми вже не могли вдержатись, падали і своєю вагою трощили на гамуз ростини. Багато хліба тоді ми знищили. Люди ходили і плакали та казали: — „Господи! і нащо ти посилаєш на нас таку напасть? Нащо грядом знищуєш ти наші ниви, труди наші кривавії?"

Шкода нам було і людей, і ростин, та не винні ми в тому, бо то ж вітер загнав нас у таку височінь, де холод скував нас в зерна гряду.

Довго лежали ми білим покрівцем на землі, та слухали тяжкі жалі людські. А пригріло сонце, і розтали ми, та струмочками швидкими покотилися з горки. Хотілося скоріше втекти від того горя, що ми наробили. Розігналися ми по похилому рівчачку, а звідтіля попали в річку.

В річці тій ми одна з другою стрічалися, та розказували одна одній про свої подорожі. Були такі, що всю землю вже облітали і під землею побували, а бували й такі, що крім моря та річок нічого ще й не бачили.

І так непомітно, розмовляючи, увійшли ми у велику ріку. По ній пливли важкі пароплави, човни, в воді гралася риба, табунами скрізь плавала. Довго пробули ми в річці, поки дісталися до великого моря. Воно мені дуже нагадувало мої рідні місця в окіяні, але простору такого вже не було. Скільки часу пробула я в морі — не знаю. Багато там було гарного, а все-ж таки мене манило в мандрівку, бо вже раз її скоштувала я.

Що дня з благанням до сонця я зверталася, щоб винесло мене звідціль.

І сонце змилувалось. Знову полинула з подруженьками я в повітря і понеслася над землею. Тільки дивним нам здалося, що повітря і над землею було холодне і де-б ми не пролітали, скрізь земля була вкрита білою пеленою. А вітер несе нас та

співає: зіма, зіма! Холодно скрізь було і сумно. На ніч ми осілися на голих деревах в одному лісі краплинками. Прокинулися раном і не пізнали свого пристановища. Дерева всі вкрилися білими квітками та листками. Здавався ліс якимсь казковим, зачарованим. А то ж ми й прибрали його та уквітчали, бо, осівшись тут краплинами, перетворилися від холоду в иней. Днів зо два пишався він нашим убранням та вилискувався проти сонця. А потім, ох, аж страшно згадати.

Дмухнув вітер, небо вкрилося хмарами. Зашуміло, загуло. Посипалися сніжинки як рій бджіл з неба. Засипало снігом яри, на рівних місцях вставали гори — гуляв вітер, грався з снігом, хуртовину робив над землею.

Мене й де-яких подруг зірвало з дерева і занесло до якоїсь хати і там положило в кучугуру, як раз перед порогом.

— Отут вже нам і смерть, — сказала сусідка подруженька.

— Отут мабуть ми й вік свій звікуємо, як ті бідні, що лягли на горах високих, — додала я.

Лежимо ми — сумуємо. Рано вийшов чоловік з хати, взяв лопату і одкинув нас геть від хати. Сумно було, та недовго. Вийшла жінка з горщиком і набрала повний снігу. Туди й я попала. Ну, думаю, щось инше буде. Внесла вона нас в хату і засунула в якусь діру. А там — лишенько, як гаряче! Навколо горщика полум'я палає та припікає нас. Ми враз розтали і в воду перетворилися.

Раптом одна скрикнула, пухирем над водою напіклася і луснула.

— Що з тобою? — питаємо.

— Пече мене! — застогнала вона.

Скоро й нас почало пекти, та так, що не знали, куди й діватися. Раді-б вискочити, так горщик накритий покришкою. Застогнали ми, засичали, заметушилися по горщикові, а воно ще гірш пече. Не змогли вже більш ми терпіти такої муки, надавили з усієї сили на покришку, звалили її. Я була зверху і яко мога хутчій вискочила, а за мною мої подруженьки. Парою з димом у димарь вискочили і полинули в вітря. Та по

не довго й там літали. Над вечір ми збилися знову в хмару, тільки вже не в дощову, а в снігову. Холодно було в повітрі та так, що ми зразу частинками й позмерзалися, докупи складалися, в сніжинки.

Ранком ми впали на землю. Я впала десь далеко коло лісу і пролежала там аж до весни.

Весною сонечко пригріло, розтопило нас. Де-які просто в повітря полинули, а я з подружками в землю всмокталася. В землі ми довго вниз ішли. Усякі ґрунти переходили і нарешті дісталися до такого, що не могли вже просмоктатися. Зібралося нас тут багато; невеличким струмочком по похилому ґрунті потекли під землею. По дорозі зустрічали багато своїх родичів, переливалися в великі підземні озера, з озер знаходили вихід і далі поспішали. Нарешті одного дня, почули, як передні зашуміли і радісно закричали:

— Сестрички, скоріше сюди! Світло, світло! — Побігли ми, а назустріч нам так і сяє день, аж сліпить. То була діра в горі і ми крізь неї знову на Божий світ вирвались з темного царства, з під землі. Потекли ми з гори бистрим струмочком і попали знову в річку, а з річки мене якийсь рибалка витяг з рибою і викинув на беріг. Сонечко підняло мене знову і знову довго літала я в повітрі, поки впала краплиною дощовою на землю. Всмоктала мене земля. Досягла я до твердого ґрунту і по-під землею потекла з джерела у колодязь. Звідтіль витягли мене відром. Ти-ж набрав води з відра і полив свої кохані квітоньки. Отак я й опинилася на квітці...

А тепер, коханий мій, прощай!

Знову кличе мене сонечко у подорож, знову полину я по білому світові.

Вона невидимою парою знялася з моєї квітки.

Отак то розказала мені краплина мила про свою мандрівку, — закінчив дідусь.

— І се все справді, дідусю, так було? — спитавсь я.

— А так! кожна краплина багато подорожує і се легко помітити кожному з вас.

Дощ вже перестав іти. Вітер прогнав хмари. Сонечко засяло над омитою дощем природою.

Сади й трава убралися в дощові перлини.

Ми вибігли знову гуляти і здавалося, що кожна краплина оповідала про свою мандрівку, бо ми знали, звідкіль вони до нас прилинули.

ЛЬВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ И 50136

И-50136

2005